

Verslag Workshop Gele diensten

Gele diensten

Sociale zorg, recreatie, educatie, hoeveproducten

Opbouw workshop

Bij de start van de workshop kregen de drie bedrijfsleiders elk een vijftal minuten om hun bedrijf voor te stellen.

Als voorbereiding kregen de bedrijven een tabel toegestuurd met de vraag welke knelpunten en onbenutte kansen zij ervaren ten opzichte van de vijf O's, met name Overheid, Ondernemer, Onderzoek, Onderwijs en voorlichting, Omgeving. Ze werden ook vooraf bezocht om de vragen mondeling te overlopen en scherp te stellen.

Na de voorstelling van de bedrijven, presenteerde de secretaris het resultaat op de tabellen. Deze hingen ook in groot formaat aan de muur. De deelnemers van de workshop kregen vervolgens een kwartier de tijd om aan de hand van post-its bijkomende knelpunten / kansen of mogelijke oplossingen / uitwerkingen te formuleren en op de tabellen te kleven.

Als afsluitend deel van de workshop werden, onder leiding van de voorzitter, de post-its voorgelezen en bediscussieerd.

Bedrijven

Pieter Taelman – Recreatie & Educatie - Vierhoekhoeve

- Eerste steen boerderij begin 19e eeuw
- Familiebedrijf sinds 1921: al de vierde generatie van dezelfde familie op de hoeve, in totaal 15 personen
- Verspreid over vier gemeenten: Gijzenzele, Landskouter, Melle en Gontrode
- Oorspronkelijk gemengd bedrijf koeien-varkens, sinds 1991 opstart Boerderijklassen in meerdaags verblijf op de hoeve
- De Vierhoekhoeve 2010:
 - o Boerderijklassen
 - o Modern melkveebedrijf met zuivelverwerking / zorgboerderij
 - o Hoevewinkel Bella Boe en hoeveterras
 - o Boerderijklassen vzw: educatief luik op de hoeve met leerblaadjes, educatieve panelen, leerkrachten, diverse workshops ...
 - o Jeugdhoeve (kinderboerderij) met neerhofdieren
 - o Boerderijvakanties en -feestjes
 - o Q1 2011: vergaderfaciliteiten, landelijke kooksessies en gebruikersruimte
 - o ...

Kathleen Deseyn – Hoeveproducent – Sterhoekhoeve

- Katleen Deseyn baat, samen met ouders, broer en dochter Anneleen de Sterhoekhoeve uit
- Gelegen te Anzegem
- Een groente- en zuivelboerderij met drie verbredingsactiviteiten en twee netwerkinitiatieven
 - o Vijf vaste personen (Katleen, haar broer, ouders, dochter) aangevuld met vakantiejobbers in hoogseizoen
 - o Drie bedrijven
 - Eigenlijke boerderij: productie van melk, aardappelen en courgettes
 - Verwerking en verkoop van hoeveproducten en het zomerterras
 - Cateringbedrijf (h)eerlijke maaltijd

- Verbredingsactiviteiten
 - o De verwerking van melk tot zuivel, hoeve-ijs en melkdesserten en de verkoop ervan in de hoevewinkel
 - o Degusteren van de hoeveproducten op het zomerterras
 - o Ontvangen van groepen op de boerderij, zowel volwassenen als kinderen
- Netwerkinitiatieven
 - o Picknick op de hoeve. Drie hoeveproducenten bieden, in een samenwerking met het VVV-kantoor, de mogelijkheid om een picknickmand bij het VVV-kantoor te bestellen en op één van de hoeves te nuttigen
 - o Catering (h)eerlijke maaltijd. Vijf hoeveproducenten starten, in een samenwerking met Oxfam-wereldwinkel een catering op voor het verzorgen van recepties, lunches en dessertbuffetten.

Jan-Kees van Gaalen – Zorgboerderij - Binnenste Buiten

- Caroline en Jan-Kees van Gaalen
- Janna's Hof, gelegen te Terhole
- Werken samen met medewerkers
 - o Zorgverleners voor kinderen
 - o Boerderijdierenverzorgers
- Agrarisch zorgbedrijf, waar jongeren centraal staan
- Geen echt actieve boerderij
 - o Paarden, pony's, andere boerderijdieren
 - o Jongeren tot rust, tot zichzelf laten komen en helpen hun draai te (her)vinden in onze maatschappij of op school
- Doelgroep: jongeren vanaf vijf jaar (dit noem ik geen jongeren, maar kinderen. Misschien veranderen in kinderen vanaf vijf jaar en jongeren tot jaar), die te maken hebben met sociale en/of medische problemen, gedragsstoornissen of andere
- Aangesloten bij Stichting Zorgboerderijen Zeeland
- Soms tot tien kinderen per namiddag

Knelpunten en Kansen t.o.v. de vijf O's

Vierhoekhoeve

Hoeverecreatie/educatie		
Overheid	knelpunt	onbenutte kans
	<ul style="list-style-type: none"> * Geen rechtszekerheid op lange termijn (onzekere projectmiddelen, lage subsidiëring richting scholen, geen investeringssteun voor gebouwen, ...) * Angst vanuit overheid t.o.v. onbekende landbouwverbreding * Apart werkende beleidsdomeinen moeilijk samen te krijgen en samen te laten werken (van kastje naar de muur) * Te veel controleurs * Te weinig adviseurs * Te veel diensten die naast elkaar werken (lopen) * EU-beleid laat geen langetermijnfinanciering (en dus ook -denken) toe * Kleine familiale bedrijven worden teveel op hetzelfde niveau gecontroleerd als de grote bedrijven. * Aandacht voor landbouweducatie ook vanuit departement onderwijs = direct scholen bereiken + beter afstemmen * Politici sensibiliseren - wetten maken * In Nederland krijgen scholen geen subsidie voor boerderijbezoek * Recreatie: waar ligt de grens van de groei? Moet er een grens gesteld worden? * Lobby en netwerken * Verbrede landbouw = wildgroei / stapeling aan regelgeving + iedere overheidslaag heeft andere regelgevingen 	<ul style="list-style-type: none"> * Langetermijnengagement vanuit overheid * Thinking out of the box - mentaliteit ontbreekt soms * Agrarisch ondernemer = relatief duidelijke regelgeving
Ondernemer	knelpunt	onbenutte kans

	<ul style="list-style-type: none"> * Grote sociale druk, boerderij is 7 op 7 open * Knelpunten uit hierboven leiden tot frustraties * Arbeids- en kapitaalintensieve activiteiten maken het maken van juiste keuzes niet makkelijker * Heel veel familiale krachten nodig om alles te realiseren * Veel familiale krachten zijn soms maar tijdelijk voorhanden * Scholen zitten soms krap met hun budget! * Voor de boerderijen moet er wel een vergoeding zijn om te overleven! * Bepaalde bedrijfsgebouwen staan leeg maar vergunningbeleid niet altijd mogelijk tot uitbreiding buiten landbouwverbreding * Voorbeeld zijn meergezinsbedrijven. In een eengezinsbedrijf is het een opdracht om de diversiteit, die verbreding meebrengt, het hoofd te bieden - het reguliere bedrijf-verbredingactiviteit – het gezin --> het is belangrijk dat elke activiteit een zeker volume haalt om rendabel te zijn en bij te dragen tot het bedrijfsinkomen * Zoeken naar perfecte combinatie van activiteiten - complementair - haalbaar (kapitaal, arbeid) 	<ul style="list-style-type: none"> * Bepaalde bedrijfsgebouwen staan nog leeg of kunnen andere invulling krijgen * Vraag en aanbod beter met elkaar laten reguleren. Er is voldoende vraag, er is voldoende aanbod, maar het vindt / nog of elkaar niet altijd even goed. * Aandacht voor kwaliteit - omgeving - materiaalgebruik * Benut maximaal de troeven van hoeveomgeving * Zoeken naar alternatieve zaken om op langere termijn middelen te creëren zoals op speelboerderij "met grote zaal" meer activiteiten organiseren, proeverijen, schoolkampen * Burger financieel laten participeren door "krediet": in ruil krijgt deze hoeveproducten of tijd op de boerderij --> manier om extra middelen te genereren en minder afhouden van subsidies
Onderzoek	knelpunt	onbenutte kans
	/	*Onderzoek naar effectiviteit landbouweducatie niet bekend (welke soort en/of duur landbouwbeleving is het meest efficiënt)
Onderwijs (en voorlichting)	knelpunt	onbenutte kans
	<ul style="list-style-type: none"> * Er is veel advies op landbouwkundig vlak, dier, plantgezondheid, economie etc. maar weinig advies rondom verbreding. Iedereen moet opnieuw het wiel uitvinden * Meer verbreding met onderwijs: aanbod op hun maat presenteren + juiste verwachtingen scheppen bij hen * Voldoende pedagogische ondersteuning voor efficiënte begeleiding van zorgkinderen noodzakelijk 	<ul style="list-style-type: none"> * Boerderijen die aan landbouweducatie doen = meerwaarde voor landbouwnatureducatie? Imago sector gaat omhoog * Stage voor orthopedagogen op zorgboerderijen? * Leerkrachten moeten ook 'out of the base' denken * Ondernemersloopbaan beter integreren in het leerprogramma van landbouwonderwijs * Ook nieuwe thema's (bv. Groene en rode diensten) aan bod laten komen. Onderwijs ook met deze thema's vertrouwd maken * Buig negatieve perceptie over landbouw om in een kans - goede communicatie draagt daaraan bij
Omgeving	knelpunt	onbenutte kans

- * Hoge bomen vangen veel wind (succes wordt je niet gegund)
- * Negatieve perceptie t.o.v. landbouw (soms ook vanuit scholen)
- * Meerwaarde van de boerderij en omgeving nog beter benutten
- * Te weinig bekendheid van de educatie binnen de maatschappij. Omgeving inlichten en informeren kan veel oplossen

- * Verkeerssituatie aanpakken
- * Studiedagen
- * Efficiënter communiceren naar buitenwereld toe
- * Samenwerking met lokale partners of betere communicatie vermarkting.

gekleurde antwoorden: voorbereide antwoorden van de Vierhoekhoeve

Sterhoekhoeve

Hoeveproducent		
Overheid	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Professionaliseren (soms splitsen van functies) leidt tot andere categorisering qua wetgeving, wat niet te dragen is als kleinschalig bedrijf (kleinschalig maar toch in categorie van hoge eisen) * Wetgeving niet voorzien op praktische kant van hoeveproducent * Bevestiging: regels van FAVV onderwijzen haalbaarheid * Wettig kader/probleem: terras, horecafunctie in agrarisch gebied 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Aparte benadering voor hoeveproducenten
Ondernemer	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Je moet de sterktes en zwaktes durven kennen en erkennen. Bij echt professionaliseren moet je de verschillende takken (landbouw, verwerking, bezoeken) opsplitsen * Kwaliteit: beter aantonen - productieproces - hygiëne - en andere * Gaat de nevenactiviteit niet ten koste van de oorspronkelijke landbouwactiviteiten 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Samenwerking streekproducten - Verkoop buiten de hoeve - Breng product waar de consument is * Hoeveproducten veel meer samenvoegen met toerisme * Vermarkting van hoeveproducten hefboom voor groene en blauwe diensten? Bv.: Label voor aanleg poelen? Bakkerbrood - akkervogelbeheer
Onderzoek	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * De kennis is er wel; maar wordt te verspreid gecommuniceerd. (na lang zoeken kom je er wel) * Steunpunt hoeveproducten 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Duidelijke verzamelplaats van kennis omtrent allerlei thema's voor hoeveproducten * Website / loket openen in samenwerking met overheid en universiteit (landbouw) Zie bv. www.multifunctionelelandbouw.nl
Onderwijs	<p>knelpunt</p>	<p>onbenutte kans</p>

(en voorlichting)	<ul style="list-style-type: none"> * Soms toch moeilijk om te weten waarvoor je waar terecht kan. Landbouwopleidingen weinig gericht op verbreding * Antwoorden: NAC biedt opleiding hoevetoerisme aan in Vlaanderen - Er is steunpunt hoeveproducten) 	<ul style="list-style-type: none"> * Duidelijke verzamelplaats van kennis omtrent allerlei thema's voor hoeveproducten * Duidelijk overzicht van waar je voor wat terecht kan met je vragen. Inventaris van bestaand vormingsaanbod i.f.v. de productie, verwerking en verkoop * Betere samenwerking tussen verschillende structuren die werken rond landbouwverbreding: hierdoor kunnen we sterker staan en wordt geen dubbel werk geleverd. Op die manier kunnen landbouwverbreeders beter geïnformeerd worden. * Gezamenlijke inspanning van de overheden: 1 leidraad * Ondernemersloopbaan beter integreren in het leerprogramma van landbouwonderwijs
Omgeving	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zeer positieve benadering van de omgeving 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Samenwerking * Opname in eindtermen (LB_)onderwijs * Nadruk leggen op de kleine ecologische impact bij de verkoop van hoeveproducten: weinig afstand tussen product en gebruiker

Binnenste Buiten

Zorgboerderijen		
Overheid	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Teveel loketten, aparte stromen subsidies * Grensoverschrijdende samenwerking niet mogelijk door andere aanpak (persoongebonden budgetten in NDL; bedrijfssubsidie in VL) * Angst voor het onbekende * Planologische inpassing, bestemmingsplan * Teveel zorg in grote kernen, te weinig zorgaanbod op het platteland * Te weinig 'echte visie' bij de overheid * Politieke keuzes zijn niet steeds de meest efficiënte * Subsidie komt nu vanuit landbouw; geen geld vanuit sector welzijn/zorg (VL) * Versnippering van het welzijnsveld. iedere sector / voorziening vecht voor middelen en vandaar geen middelen voor zorgboerderijen * Subsidie komt van ministerie van landbouw, deze is gekoppeld aan het inkomen gewonnen uit de landbouw = niet logisch! * knelpunt budgettaire kader zorg (BKZ: Nederland). Meer laten spelen van marktwaarde. Consument van zorg betaalt; wel subsidies voor hen die niet kunnen betalen * Meer dynamiek toelaten kan duurzame voedselproductie in het gedrang brengen omwille van ruimte-inname * Verbreding op lange termijn belangrijker dan de landbouwactiviteiten bv: zorgboerderij, hoevetoerisme 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Meer dynamiek toelaten op het platteland * Bij subsidie voorfinancieringsfaciliteiten aanbieden * Kansen / mogelijkheden leegstaande hoeves * Platteland openstellen voor ondernemers die geen agrarisch bedrijf hebben, maar wel de groene ruimte nodig hebben voor hun eindproduct * Financiering vanuit zorg in plaats van landbouw * Ruimtelijke ordening op het platteland biedt nu te beperkte mogelijkheden! Bv: woonzorg
Ondernemer	<p>knelpunt</p>	<p>onbenutte kans</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * Financiering rond krijgen voor investeringen (wantrouwen bij bank en subsidiekanalen; en voorfinanciering) * Er zijn landbouwers die meer willen verbreden in de zorg, maar nu geen middelen om dit te betalen - zorg - overheid * Roeping - Idealisme? Combinatie zorg en economische landbouw * Soort statuut in het leven roepen voor landbouwers die aan zorg doen, zodat beide activiteiten (zorg en landbouw) niet in het gedrang komen * Typologie van zorgboerderijen of van zorgtrajecten waar evaluatie / onderzoek op kan gebaseerd zijn * Moeilijk om de stap te zetten omdat je niet goed weet waar je aan begint * Interesse van boeren om zich meer te gaan toeleggen op zorg, maar zonder middelen / inkomstengarantie niet mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> * Ontwikkeling van respijtzorgtoerisme * Plek binnen zorgsector verwerven * Krachten bundelen in coöperaties? * Arbeidszorg? Zorgen voor werk volwassenen met grote afstand tot reguliere arbeid. * Landbouwer moet landbouwer kunnen blijven zonder extra kwaliteitseisen * Kan je zorgverbreding doen op landbouwbedrijven zonder landbouwer te zijn? Moet de kans tot extra inkomen uit verbreding niet voorbehouden zijn voor de landbouwers? * Ontwikkel als ondernemers gezamenlijk een "regionaal keurmerk" voor streekproducten
Onderzoek	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Geen wetenschappelijke onderbouwing van de meerwaarde of effectiviteit van zorgboerderij * Onderzoek nodig naar bv. effect kostprijs aan de maatschappij van zorgboerderij t.o.v. zorg nu: om de overheid te overtuigen. 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Onderzoek naar best mogelijke vermarkting van het product "zorgboerderij" * Er mag ook een niet-wetenschappelijke meerwaarde komen - zorg op de boerderij geeft juist de meerwaarde door het gewone, het ervaren, zorg dat het geen instituut wordt
Onderwijs (en voorlichting)	<p>knelpunt</p> <ul style="list-style-type: none"> * Voorlichting te versnipperd en te duur * Geen scholing voor werknemers en ondernemers in de zorglandbouw * Heeft men als uitbater verplicht diploma ergotherapie of dergelijke nodig? * Valt een zorgboerderij onder de inspectie van de volksgezondheid? * Vermaatschappelijking van zorg 	<p>onbenutte kans</p> <ul style="list-style-type: none"> * Volwaardige zorgboeropleiding op HBO-niveau * Ook richting zorgsector want lang een gesloten clubje geweest * Door zorgboerderij leert zorgvrager + familie + begeleiding de landbouw kennen --> positief voor imago * Zorg dat er niet meer regels komen zoals we hebben gezien in de kinderopvang / dus nooit verplichtende opleiding en zeker geen HBO
Omgeving	<p>knelpunt</p>	<p>onbenutte kans</p>

* Positieve feedback (wellicht door open communicatie en sympathieke doelgroep namelijk kinderen)

* Een zorgboerderij voor senioren van diverse aard eventueel overeenkomt met een rusthuis of seniorenvereniging

* Te weinig open ruimte - goed voor zo'n kinderen

* Imago van de landbouw wordt naar buiten gebracht door contact zorgboerderij

* samenwerking met lokaal verenigingsleven (voetbalclub)

gekleurde antwoorden: voorbereide antwoorden van Binnenste Buiten

Bespreking

Een overzicht van de extra bemerkingen die aan bod kwamen tijdens de bespreking van de post-its

- Voedselveiligheid is van belang, maar vanuit het FAVV gaat men toch wel heel ver. Dit leidt ook tot verkramping bij creatie.
- Het overheidskader voor verbrede activiteiten is niet altijd afgestemd op een gezinsniveau. Is haalbaar voor grote bedrijven met veel werknemers, maar niet voor een gezin.
- De term "nieuwe economische dragers" wordt vermeld in beleidnota's. Dit is reeds een stap bij het apart benaderen van verbrede activiteiten.
- Verbreders moeten voor het smeden van allianties ook ruimer durven te kijken dan hun oorspronkelijke sector. Zowel om elkaar te versterken, te leren van elkaar, samen signalen te kunnen geven naar de overheden, enz.
- Samenwerking binnen de sector heeft nog ver van zijn limieten bereikt.
- Samenwerking kun je niet forceren; je kan het enkel stimuleren door te inspireren.
- Stedula maakte een studie die sprak over bedrijven die meer gingen intensiveren. Daarnaast ook over bedrijven die zouden gaan verbreden. Er werden ook aanbevelingen naar overheden geformuleerd. De vraag is gesteld of hier iets mee gebeurd is. (nog uit te zoeken)
- Het geld is god, al de rest is zot. Sommigen stelden dat hoeveproducten vooral gekocht werden vanuit de visie van goedkoop. Al werd dit door verwerkers toch tegengesproken.
- Welke verbredingsactiviteit men ook uitbouwt, een ruime communicatie met de omgeving is zeer belangrijk.
- De bijkomende administratie bij het verbreden is niet te onderschatten.
- Men ziet in vele gevallen volgende trend: generatie 1: alle verbreding binnen zelfde bedrijf en gezin; generatie 2: verbredingsactiviteiten gesplitst – zowel qua bedrijf als qua gezin.
- Landbouwverbreding versus landbouw: verbrede activiteiten op het platteland. Ja, maar met respect voor de draagkracht van het platteland, de aanwezige landbouw. De verbrede activiteiten dragen bij tot het noodzakelijk vitaal maken van het platteland. Alsook draagt het bij tot enkele noden en vragen vanuit de maatschappij, zoals woonzorg, hoevetoerisme, hoeveproducten, ...

Plenaire samenvatting

- Thinking out of the box!
- Planologisch
 - Meer binnen passend kader
 - Vitaal platteland
- Samenwerking
 - Oogkleppen
 - Koppeling diensten
- Financiering
 - Particulieren betrekken
 - Economische benadering
- Overheid
 - Drempelvrees
 - Focus op kwaliteit
 - Beleidsoverschrijdend denken
 - Kraamkamerprincipe

Gedreven → Economie → Gedreven